

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Nannestad kommune
Teiealleen 31
2030 NANNESTAD

Vår dato: 19.12.2019
Vår ref.: 201912731-6
Arkiv: 313
Deres dato: 22.10.2019
Deres ref.: 2019/2278-4

Saksbehandler:
Kristin Haugen
22959423/kha@nve.no

Regulering og vannuttak fra Bjertnessjøen til alminnelig vannforsyning - Rotua i Leiravassdraget - Nannestad kommune i Akershus

Vi oversender herved NVEs tillatelse til regulering av Bjertnessjøen med 3 meter oppdemming og uttak av vann fra Rotua inntil 57 l/s til alminnelig vannforsyning med tilhørende vilkår. Tillatelsen er gitt etter § 8 i vannressursloven og varer frem til 31.12.2021.

Bakgrunn

Ullensaker kommune fikk ved kongelig resolusjon av 29. august 1958 tillatelse til å ekspropriere det som trengs av vann, grunn og rettigheter for anlegg av vannverk med inntak i Bjertnessjøen, alternativt ved Sjunken. Det ble også gitt rett til å regulere Bjertnessjøen 3 m ved ytterligere 1 m oppdemming i tillegg til eksisterende reguleringshøyde på 2 m. Tillatelsen gjaldt uttak av drikkevann inntil 11500 m³/døgn, og ble gitt etter vassdragsloven § 17 (LOV-1940-03-15-3). Ekspropriasjonstillatelser etter vassdragsloven kan ikke likestilles med konsesjon etter vassdragsloven §§ 104-105, og dermed ikke med konsesjon etter vannressursloven § 8.

Den 27.2.1995 fikk Univann (Ullensaker og Nannestad interkommunale vannverk) tillatelse etter vassdragslovens §§ 104-106 til uttak av drikkevann på inntil 17070 m³/døgn fra Rotua, inkludert regulering av Bjertnessjøen, Råsjøen og Store Elsjø. Tillatelsen ble gitt for en periode på 20 år, men kunne forlenges etter søknad. Slik søknad ble fremmet av Univann 26.9.2012 og det ble gitt en tidsbegrenset tillatelse med gyldighet frem til 1.1.2020.

Bakgrunnen for søknad om utvidet vannuttak i mai 1994 var at det var behov for vannforsyning til ny hovedflyplass på Gardermoen. Årsaken til at det ble gitt tidsbegrenset tillatelse i 1995 er at regulering, vannuttak og klausulering i nedbørfeltet ble ansett å være til vesentlig ulempe for allmennhetens bruk av området, særlig på grunn av klausuleringen i nedbørfeltet. Vassdraget er varig vernet mot kraftutbygging, og blant verneverdiene i vassdraget er friluftsliv, jakt og fiske. Det ble satt som en forutsetning for tillatelsen i 1995 at det ble utredet alternativ vannforsyning. Ullensaker kommune fikk tillatelse til vannuttak til drikkevannsforsyning fra Hurdalssjøen 14.11.2016. Vannverket ble satt i drift høsten 2018 og forsyner nå Ullensaker kommune. Univann er oppløst og det er ikke oppnådd enighet mellom kommunene om felles vannforsyning fra Hurdalssjøen. Nannestad kommune vil overta

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

rettighetene til regulering av Bjertnessjøen fra Ullensaker kommune og fortsette driften av Sjunken vannverk for vannforsyning til Nannestad.

Søknad

Søknaden, datert 22.10.2019, lyder som følger:

«Søknad om midlertidig forlenget drift ved Sjunken vannverk

Nåværende konsesjon for uttak av vann og regulering av Bjertnessjøen går ut 1.1.2020.

Nannestad kommune ønsker å fortsette å utnytte Bjertnessjøen, i vassdraget Rotua i Nannestad kommune i Akershus fylke, til drikkevannsforsyning og sender konsesjonssøknad til NVE i løpet av juni 2019. I tilfelle søknaden ikke blir ferdigbehandlet innen utløpet av nåværende konsesjon, søker herved Nannestad kommune om midlertidig tillatelse til drift av anlegget inntil vedtak i saken foreligger fra NVE og inntil 21.12.2021.

Nødvendige opplysninger om tiltaket fremgår av «Konsesjonssøknad Sjunken vannverk».»

Hoveddata

TILSIG		
Nedbørfelt	km ²	27,0
Årlig tilsig til Bjertnessjøen	mill.m ³	18,9
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	22,1
Middelvannføring normalår	m ³ /s	0,6
Middelvannføring tørrår	m ³ /s	0,3
Alminnelig lavvannføring	l/s	59
Planlagt minstevannføring	l/s	60
Vannuttak	l/s	57
MAGASIN Bjertnessjøen		
Magasinvolum	mill. m ³	1,14
HRV	moh.	338,3
LRV	moh.	335,3

Høring

Søknaden behandles etter vannressursloven kapittel 3 og er sendt på høring til Nannestad kommune, Akershus fylkeskommune og Fylkesmannen i Oslo og Viken. NVE mener at saken kan bli tilstrekkelig opplyst ved dette, da den innebærer en begrenset forlengelse i tid av eksisterende tillatelse.

Nannestad Almending er grunneier til Bjertnessjøen og i brev av 27.1.2019 uttaler de at aktiviteter i nedbørfeltet blir påvirket av at vannet brukes som kilde til drikkevannsforsyning. De ber om at det vurderes om restriksjonene som i dag ligger på innsjøen og området er nødvendig. Det er viktig for

allmenningen at en godt gjennomarbeidet konsesjon ligger til grunn for bruk av ressursen, blant annet at krav til minstevannføring i Rotua følges opp av konsesjonær og myndigheter.

Nils Thomas Fearnley er grunneier til Råsjøen og Elsjøen lenger opp i vassdraget, som ikke lenger vil være i bruk til drikkevannsforsyning. Vedkommende uttaler i brev av 28.11.2019 fra sin advokat at så lenge søknaden kun gjelder Bjertnessjøen, så har de ingen merknader.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av tiltaket

Bjertnessjøen sitt nedbørfelt er på 27 km² og årlig tilsig er på 18,9 mill. m³. Magasinet i Bjertnessjøen med en oppdemming på 3 meter utgjør et volum på 1,14 mill. m³. Planlagt vannuttak er på 1,8 mill. m³/år. Vannuttaket er ca. 10 % av tilsiget, og vil ut fra det ikke ha stor innvirkning på vassdraget. I perioder med lite tilsig vil magasinert vann benyttes, og ved oppfylling av magasinet vil det ikke gå vann i elva nedstrøms om det ikke slippes minstevannføring. Det er søkt om en minstevannføring på 60 l/s, som tilsvarer alminnelig lavvannføring. NVE mener at det er viktig at det slippes en minstevannføring fra Bjertnessjøen for å bevare generelt biologisk mangfold og mener at den foreslåtte minstevannføringen vil være tilstrekkelig for å sikre vann i elva i perioder hvor magasinet brukes og fylles opp. I andre perioder vil det i hovedsak være overløp over dammen.

Vannforskriften

«Bjertnessjøen», vannforekomst 002-4981-L, er registrert med svært god økologisk tilstand og ukjent kjemisk tilstand. Det er kun kvalitetselementet «*Forsuringstilstand*» som er vurdert i Vann-Nett. Drikkevann er registrert som påvirkningsdriver med dammen som gir stor grad av påvirkning og vannuttaket som gir ukjent grad av påvirkning på vannforekomsten. Det er ingen registrerte tiltak på vannforekomsten.

Rotua nedstrøms Bjertnessjøen er en del av vannforekomsten «*Rotua med tilløpsbekker*» (002-42-R). Denne har svært dårlig økologisk tilstand og ukjent kjemisk tilstand. Vannuttaket til drikkevann er ikke registrert som påvirkning. Kvalitetselementet som gir svært dårlig økologisk tilstand, er fisk. Bunnfauna er også undersøkt, og gir moderat tilstand. Kvalitetselementet «*Kontinuitet av elvestreng*» på grunn av hydromorfologiske endringer medfører dårlig tilstand. Det eneste tiltaket som er foreslått er kalking.

NVE mener at vannuttaket vil gi liten grad av påvirkning på innsjøen, og med minstevannføringsslipp vil tiltaket også gi liten grad av påvirkning på elveløpet. Redusert vannuttak vil gi mindre påvirkning enn i dagens tilstand, men barriereeffekten av dammen vil fortsatt være til stede.

Naturmangfold

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot relevante bestemmelser i naturmangfoldloven. I NVEs vurdering av søknaden om regulering av og vannuttak fra Bjertnessjøen legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 4.12.2019. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet.

Det er ørret, ørekyt og abbor i Bjertnessjøen. Det er observert svartand (NT) og storlom i tilknytning til Bjertnessjøen. Reguleringen av Bjertnessjøen vurderes å ikke påvirke ev. hekking fordi tilsiget normalt er godt og vannivået i sjøen høyt i hekkeperioden. I elva nedstrøms er det ørret og leveområde for fossefall. Disse artene kan ivaretas ved slipp av minstevannføring som omsøkt. Det er ikke spesielle naturtyper knyttet til Bjertnessjøen. I nærhet til vassdraget nedstrøms ligger Sjonkemyra, som er registrert som en svært viktig myr av typen intakt lavlandsmyr i innlandet. Den er i hovedsak avhengig av nedbør og grunnvann og NVE vurderer at den ikke vil bli påvirket av vannuttaket og reguleringen så lenge vassdraget ikke tørregges. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Vi kan ikke se at allmenne interesser knyttet til biologisk mangfold vil bli nevneverdig påvirket av tiltaket. Reguleringen og vannuttaket vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

NVE har også sett påvirkningen fra vannuttaket i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Vannuttaket fra Bjertnessjøen til alminnelig vannforsyning vil normalt være ca. 57 l/s. Dette er en liten andel av den totale avrenningen i nedbørfeltet og NVE mener at dette ikke vil gi noen stor samlet belastning. Reguleringen av Bjertnessjøen kan ved oppfylling i og etter tørre perioder medføre at Rotua blir tørrlagt dersom det ikke slippes minstevannføring. NVE mener derfor at det er behov for å slippe minstevannføring fra Bjertnessjøen. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Brukerinteresser

Bjertnessjøen og Rotua er en del av Leiravassdraget, som ble vernet mot kraftutbygging i verneplan III fra 1986. En del av vernegrnlaget er friluftsliv og nærhet til tett befolkede områder. Området rundt Bjertnessjøen er en del av et viktig friluftsområde som strekker seg over nordre del av Romeriksbåsen, mens området oppstrøms er en del av et svært viktig friluftsområde som omfatter vestre og søndre deler av Romeriksbåsen. Drikkevannsforsyningen fra Bjertnessjøen ble anlagt etter tillatelsen fra 1958, men før vassdraget ble vernet. Nye anlegg i vernede vassdrag kan kun tillates hvis hensynet til verneverdiene ikke taler imot, og det skal fremgå av vedtaket hvordan dette er vurdert, jf. vannressursloven § 35 pkt. 5 og 8. NVE mener at fortsatt regulering av Bjertnessjøen og vannuttak til Sjunken vannverk ikke er et nytt tiltak, og det har en reduksjon av omfanget i forhold til tidligere tillatelse. Det er søkt om tillatelse for en begrenset periode for å sikre at Nannestad kommune har drikkevannsforsyning inntil dette avklares gjennom senere konsesjonsbehandling. NVE mener at hensynet til sikker drikkevannsforsyning veier tyngre enn virkningene tiltaket har for innskrenkning av friluftslivet rundt og i Bjertnessjøen i dette tilfellet. Det er opp til vannverkseier å sørge for at drikkevannskilder er tilstrekkelig beskyttet slik at dette sammen med vannbehandling gir befolkningen et godt og helsemessig trygt drikkevann. Den største konflikten mellom brukerinteressene i området og bruk av Bjertnessjøen som drikkevannskilde er etter NVEs syn restriksjoner i nedbørfeltet. NVE vurderer disse som en ulempe for friluftslivet, men forbudet mot forurensning av drikkevann er regulert gjennom drikkevannsforskriften, og NVE har ikke myndighet på dette området. Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag er et av de hensyn kommunen skal ivareta ved utarbeidelse av planer etter plan- og bygningsloven.

Samfunnsmessige fordeler

Sjunken vannverk har en estimert restlevetid på ca. 75 år, og det er derfor ønskelig å benytte det eksisterende vannbehandlingsanlegget. Vannet herfra går på selvføll til innbyggerne i Nannestad, noe som skaper trygghet i vannforsyningen. NVE mener at drikkevann av god kvalitet fra en kilde med tilstrekkelig kapasitet er et samfunnsgode og en viktig allmenn interesse.

Konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Nannestad kommune tillatelse etter vannressursloven § 8 til regulering av Bjertnessjøen med inntil 3 meter heving og vannuttak fra Rotua på inntil 57 l/s til alminnelig vannforsyning frem til 31.12.2021.

Nye anlegg i vernede vassdrag kan kun tillates hvis hensynet til verneverdiene ikke taler imot, og det skal fremgå av vedtaket hvordan dette er vurdert, jf. vannressursloven § 35 pkt. 5 og 8. NVE mener at fortsatt regulering av Bjertnessjøen og vannuttak til Sjunken vannverk ikke er et nytt tiltak, og det har en reduksjon av omfanget i forhold til tidligere tillatelse. Tillatelsen er gitt for en begrenset periode for å sikre at Nannestad kommune har drikkevannsforsyning inntil dette avklares gjennom senere konsesjonsbehandling. NVE mener at hensynet til sikker drikkevannsforsyning veier tyngre enn virkningene tiltaket har for innskrenkning av friluftslivet rundt og i Bjertnessjøen i dette tilfellet.

Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår. Vi viser til merknadene til vilkårene i dette skrivet for krav til utforming av tiltaket. Vi viser ellers til NVE veileder 4/2018: «*Rettleiar til forskrift om internkontroll etter vassdragslovgevinga*» som finnes på <http://www.nve.no/miljotilsyn>.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Reguleringsgrenser og vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	l/s	600
Alminnelig lavvannføring	l/s	59
Gjennomsnittlig vannuttak	l/s	57

Det er foreslått slipp av en minstevannføring på 60 l/s for å hindre at Rotua nedstrøms Bjertnessjøen går tørr i perioder med bruk av magasinet. NVE mener at med et vannuttak på 10 % av tilsiget over året, så vil denne minstevannføringen være tilstrekkelig for å ivareta generelt biologisk mangfold.

Ut fra dette fastsetter NVE en minstevannføring på 60 l/s hele året.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Konsesjonen omfatter bruk av eksisterende dam til reguleringsformål og eksisterende vannuttak. Det er ikke tidligere etablert arrangement for minstevannføring i dammen. Dette må etableres.

Konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift. Inngrep i dammen må prosjekteres av konsulent godkjent for konsekvensklasse 1.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs damtilsyn og miljøtilsyn og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Post 10: Registrering av minstevannføring m.v.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

Privatrettslige forhold

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven. Vi understreker at tillatelsen etter vannressursloven gjelder regulering av Bjertnessjøen og vannuttak på inntil 57 l/s og betydningen dette har for de allmenne interessene i vassdraget. Tillatelsen gir ikke ekspropriasjonstillatelse. Tiltakshaver har selv ansvar for å avklare de privatrettslige forholdene til ev. andre rettighetshavere i området.

Om klage og klagerett

Klageberettigede kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
direktør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Vedlegg: Vassdragskonsesjon

Kopi til:

ADVOKATFIRMAET BUTTINGSRUD DA v/Trine Buttingsrud Mathiesen
Akershus fylkeskommune
ALLMENNINGSDRIFT ROMERIKE SA
FYLKESMANNEN I OSLO OG VIKEN
Nannestad kommune v/Adel Al-Jumaily